

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

ВІДГУК

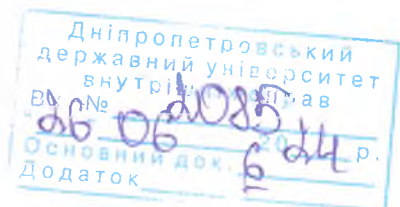
офіційного опонента к.ю.н., доцента Кісілюка Е. М. на дисертацію
Андрія Сергійовича Григорчука «Запобігання кримінальним
правопорушенням, пов'язаних із зловживанням впливом»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. На підставі вивчення дисертації, автореферату та копій публікацій здобувача Григорчука А. С., потрібно зазначити, що обрана тема відповідає спеціальності наукового пошуку та визначається, перш за все, тим, що проблема протидії корупції є досить дискусійною та багатогранною і має безліч аспектів, серед яких варто виокремити не тільки юридичні, але й соціальні, релігійні, політичні, економічні й тому подібне. Це питання є актуальним у наш час, оскільки Україна бореться не тільки за її суверенітет та територіальну цілісність, але й за права та свободи людини. Останні роки стали підґрунтям для підвищення рівня криміналізації суспільства, через восьмирічну агресію росії, що набрала обертів повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, як наслідок, відбувалось масове та систематичне порушення фундаментальних прав людини, на що звичайно була болісна реакція громадськості.

Як зазначає сам автор, у цьому контексті одними з корупційних проявів, що потребують пильної уваги з боку уповноважених правоохоронних органів, в частині зниження їх реальної кількості, є зловживання впливом, відповідальність за вчинення яких передбачено у ст. 369³ КК України. І хоча ці діяння серед облікованих корупційних кримінальних правопорушень не займають провідні місця, але вони є фоновим явищем для корупційної злочинності, у першу чергу, діянь пов'язаних із даванням та/або одержанням неправомірної вигоди.

Отже, очевидним є той факт, що подана на рецензування робота присвячена актуальній проблемі, розв'язання якої сприятиме подальшому удосконаленню положень криминологічної науки права в частині захисту суспільства від корупції.

Достовірність та обґрунтованість більшості наукових положень.

висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства й міжнародної практики в цій сфері.

Передусім позитивним потрібно визнати чітке визначення автором об'єкта та предмета дослідження, що дозволило дисертанту зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою, донести до наукової громадськості власні пропозиції, а також уникнути формалізму.

Крім того, під час дослідження було використано широкий спектр загальнофілософських, загальнонаукових, логічних і спеціально-юридичних методів і прийомів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження. Усі вони застосовувались у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети й завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Обґрунтованість висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження підтверджується наявністю інформації про можливе використання результатів дослідження у: *правотворчості* – для вдосконалення законодавства в частині кримінальної відповідальності за зловживання впливом; *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо запобігання кримінально протиправним зловживанням впливом; *навчальному процесі* – положення та висновки дисертації можуть використовуватись при викладанні навчальних дисциплін «Кримінологія», «Кримінальне право»; *науково-дослідній роботі* – для продовження наукових досліджень у галузі кримінології, зокрема стосовно дослідження детермінант зловживання впливом, та подальшій розробці заходів запобігання правоохоронними органами зазначеним кримінальним правопорушенням.

Питання, що розглядаються в дисертації, розкриті на досить високому методологічному рівні. Зокрема, проаналізовано широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково-теоретичних та монографічних робіт з окресленої проблематики, що свідчить про поглиблений аналіз порушеної в дослідженні проблеми. Крім того, автор вивчив і проаналізував періодичну літературу з цього питання, що свідчить про спробу синтезувати поряд із загальноприйнятими поняттями новітні підходи до розуміння проблеми правового забезпечення протидії корупції.

З аналізу дисертації видно, що під час проведеного дослідження було використано не лише юридичну літературу, а й цінний емпіричний матеріал, що дозволило дисертанту досягти високого ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Очевидно, що автор, працюючи над написанням дисертації, дотримувався процедури систематизації наукової

літератури під час її аналізу.

На мою думку, дисертант досить вдало визначив мету дисертаційного дослідження – створення науково обґрунтованої системи запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним зі зловживанням впливом, розроблення на цій основі пропозицій з удосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

У процесі дослідження дисертант не абстрагувався в наукову розробку проблеми, а поставив конкретні та чіткі завдання, у зв'язку з чим дисертація отримала цікавий та корисний напрям не лише в науковому руслі, що дозволило одержати практичні результати, сформулювати корисні для практичного застосування висновки.

Аналіз рецензованої дисертації дає змогу стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети й виконав поставлені завдання. Причому сформульовані висновки та пропозиції є досить аргументованими й оригінальними, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Структура дисертації добре продумана і відповідає тим завданням, які поставив перед собою автор. Дисертант послідовно виклав матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, які містять п'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і двох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 226 сторінок, з яких основний текст дисертації займає 176 сторінок, список використаних джерел (228 найменувань) – 26 сторінок, додатки – 10 сторінок.

Структурно дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи пов'язані між собою. Обрана структура дисертації дозволила автору продемонструвати гідний рівень знань з кримінології, ґрунтовно проаналізувати як положення нормативно-правових актів щодо протидії зловживанню впливом, так і погляди науковців з проблематики дослідження. Під час розподілу розділів основного тексту на підрозділи автор дотримувався правил пропорційності та взаємовиключення. Дисертант послідовно виклав матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальнотеоретичні та практичні питання, сформулював необхідні наукові висновки та дефініції.

Також привертає увагу стиль, яким написано роботу: він означений логічністю, послідовністю та ясністю аргументування думок. Деякі досить складні теоретичні положення дисертації сформульовані зрозумілою мовою, та викладені без зайвих ускладнень.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вона є кваліфікаційною науковою працею, комплексним дослідженням блоку питань, пов'язаних із запобіганням кримінальним правопорушенням, пов'язаним із зловживанням впливом, в якому обґрунтовано низку концептуальних понять, теоретичних положень, практичних рекомендацій щодо вдосконалення законодавства у даній сфері. За результатами дослідження обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків та рекомендацій, що мають важливе теоретико-практичне значення.

У роботі враховано положення як національного, так і міжнародного законодавства, проаналізовано теоретичний матеріал, що стосується тематики роботи. Це дало змогу виробити новий підхід до дослідження значної кількості проблем, якими означена протидія такому специфічному виду злочинності.

Переважна більшість положень, винесених автором на захист, і висновків є новими або містять значну частку новизни. Зокрема, дисертантом уперше для підвищення ефективності РНБО у сфері захисту національної безпеки і оборони нашої держави пропонується покласти завдання із координації та контролю за діяльністю органів виконавчої влади із усунення детермінант корупційної та іншої злочинності, яка загрожує національній безпеці та обороні України. Для цього п. 8 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» доцільно викласти у наступному вигляді: «координує і контролює діяльність органів виконавчої влади із запобігання корупції, ...»).

Тобто роботі притаманна наукова новизна, порушено низку невисвітлених вітчизняною юридичною наукою проблем, розв'язання яких дозволить більш ефективно протидіяти злочинності.

У висновках дисертації на підставі узагальнення основних положень проведеного дослідження проблеми, сформульовано, висновки, пропозиції та рекомендації.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті й завданням дослідження, містять важливі теоретичні положення щодо теорії та практики запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності.

Повнота викладених наукових результатів в опублікованих працях здобувачки.

Основні наукові результати дисертації відображено у п'яти наукових статтях, чотири з яких опубліковано у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, одна стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави, та двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях

Перелік наукових праць здобувача й аналіз їх змісту засвідчують, що

наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на різних науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення дисертаційної роботи.

За результатами розгляду роботи потрібно також звернути увагу дисертанта на такі дискусійні положення:

1. Дисертант у вступі дисертації вказує на певну емпіричну базу. Разом з тим, вказівка на структуру роботи в авторефераті дисертації обмежується додатками з переліком опублікованих праць. У тексті самої дисертації зустрічається широке використання різних результатів вивчення емпіричної бази.

На мою думку, узагальнені результати вивчення емпіричної бази повинні міститися у додатках до дисертації, що значно підвищило б рівень репрезентативності проведеного дослідження. Сюди ж потрібно віднести й відповідні анкети та узагальнені дані (аналітичні довідки).

2. У самій дисертації зустрічаються окремі фрагменти вивчення зарубіжного досвіду щодо запобігання зловживанню впливом чи подібних корупційних кримінальних правопорушень. Особисто мені у роботі не вистачило окремого підрозділу, у якому було б акумульовано як досвід зарубіжних законодавців щодо правового регулювання відповідальності за зловживання впливом, так і правозастосовної практики правоохоронних органів.

3. Більш чіткого формулювання потребус твердження автора, винесене у елементи наукової новизни, у якому зазначається, що у роботі дисертантом «набуло подальшого розвитку ... пропозиція щодо доповнення ст. 369² КК України новим кваліфікованим видом, що передбачає кримінальну відповідальність за вчинення зловживання впливом в умовах воєнного або надзвичайного стану». У той же час, зі змісту дисертації важко зрозуміти, у чому ж полягає згадане вище удосконалення? Що ж саме нового привнесено автором у згадане вище питання?

4. У підрозділі 1.2 «Характеристика осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані із зловживанням впливом» автором з'ясовано, що найбільшу частку серед виявлених осіб, які вчинили зловживання впливом складають різні категорії осіб, яких поділено на *посадових та службових* осіб. Пропоную під час захисту автору пояснити таку градацію, оскільки в кримінальному праві ця дискусія триває досі – посадова чи службова особа є суб'єктом кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.

Підсумовуючи викладене, потрібно зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної

неповноти та непослідовності розгляду окремих положень дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові висновки, нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання щодо наукової розробки рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності запобігання кримінальним корупційним правопорушенням.

Автореферат дисертації відображає зміст основних положень дисертації.

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає нормативним вимогам.

З огляду на викладене, дисертація Григорчука А.С. «Запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із зловживанням впливом» є завершеною кваліфікаційною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для кримінології, а саме розроблено науково обґрунтовану систему запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним зі зловживанням впливом, на підставі чого сформульовано низку пропозицій, спрямованих на вдосконалення законодавства України і практики його застосування. Вона відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Автор дисертації – Андрій Сергійович Григорчук – на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент
заступник директора –
начальник управління організації
наукової діяльності та інновацій
Департаменту освіти, науки та спорту
Міністерства внутрішніх справ України,
кандидат юридичних наук, доцент

Едуард КІСІЛЮК